

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 000-04-2/2020/7 EPA 1135-VIII

Ljubljana, 1. 7. 2020

Državni svet Republike Slovenije je na 31. seji 1. 7. 2020, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16), sprejel naslednje

Mnenje

k Rednemu letnemu poročilu Zagovornika načela enakosti za leto 2019

Državni svet **se je seznanil** z Rednim letnim poročilom Zagovornika načela enakosti za leto 2019, ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložil Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik).

Državni svet poročilo ocenjuje kot pregledno in informativno. Ugotavlja tudi, da Zagovornik postaja čedalje bolj prepoznaven organ in da je tudi iz poročila jasno razviden njegov napredek skozi leta. Posebne pohvale Državni svet izreka dodatku k poročilu – kazalu ključnih pojmov iz poročila, ki omogoča hiter vpogled v posamezne segmente poročila, ter posebni zloženki, ki jo je pripravil Zagovornik na temo diskriminacije zaradi nosečnosti in starševstva. Slednja je na voljo tudi v Šoli za starše in v porodnišnicah, kjer lahko do nje dostopajo tisti, ki jih navedena tematika še posebej zanima.

Državni svet ugotavlja, da je poročilo Zagovornika bistveno obsežnejše kot v preteklih letih, kar po pojasnilu Zagovornika jasno kaže tako na rast obsega njegovega dela na splošno kot tudi na kadrovske okrepitve, ki jih je bilo mogoče izvesti na podlagi rebalansa proračuna Zagovornika lani. Pri tem Zagovornik pojasnjuje, da je poročilo sestavljeno tako, da ga je mogoče brati na tri načine – linearno (na podlagi kazala na začetku poročila), tabelarno (v smislu pregleda ključnih pristojnosti iz Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg; v nadaljevanju: ZVarD) na podlagi kratkega in učinkovitega prikaza uresničevanja navedenih pristojnosti), pa tudi na podlagi že prej omenjenega kazala ključnih pojmov, ki posameznim deležnikom omogoča, da proučijo konkretna področja diskriminacije, ki se nanašajo na področja njihovega dela ali ki jih zanimajo.

Zagovornik sicer v poročilu navaja tako posamezne primere presojanja in ugotavljanja domnevne zakonsko prepovedane diskriminacije, predstavlja pa tudi njegov sistemski pristop k varstvu pred diskriminacijo v družbi. Zagovornik za 2019 poroča o podvojitvi števila prejetih predlogov za obravnavo domnevne diskriminacije (134 predlogov), hkrati pa tudi o njegovi okrepljeni aktivnosti v povezavi z različnimi raziskavami, ki predstavljajo temelj za oblikovanje sistemskih rešitev v obliki priporočil, predlogov posebnih ukrepov in posebnih poročil. Slednja se nanašajo

bodisi na odpravo diskriminacije (2019 šest priporočil za odpravo ugotovljenega diskriminatornega ravnanja in sedem priporočil v zvezi z že veljavnimi zakoni in drugimi predpisi) bodisi na preprečevanje diskriminacije (2019 devet priporočil v zvezi s predlagano novo zakonodajo in pet priporočil za spodbujanja enakega obravnavanja). Lani je bilo od vsega skupaj 27 priporočil zagovornika kar 22 priporočil namenjenim ministrstvom, tri priporočila osebam zasebnega prava in dve priporočili drugim osebam javnega prava.

Redno letno poročilo Zagovornika je sestavljeno iz štirih vsebinskih sklopov, ki so razvrščeni v 18 poglavij in se dotikajo tako osnovnih informacij o poslovanju in delovanju Zagovornika, kot tudi njegovega dela na posameznih primerih in aktivnosti v okviru sistemskega dela oziroma varstvu pred diskriminacijo na družbeni ravni.

V prvem delu poročila povzema pravne podlage za ustanovitev Zagovornika, kronološki potek njegove ustanovitve in razvoja ter poslovanje v preteklem letu. Ponuja tudi tabelarni pregled izvajanja zakonsko opredeljenih nalog in dejavnosti v skladu z 21. členom ZVarD, ki jih je Zagovornik izvedel leta 2019. Drugi del poročila (od tretjega do sedmega poglavja) predstavlja vsebine na področju izvajanja pristojnosti svetovanja, informiranja in podpore ter postopkov ugotavljanja diskriminacije. V nadaljevanju je v poročilu v tretjem poglavju predstavljen splošni pregled dela Zagovornika na posameznih primerih; delo Zagovornika na področju svetovanja, informiranja in podpore žrtvam diskriminacije, vključno z izidi postopkov svetovanja, informiranja in podpore. Obravnava posameznih primerov sicer lahko doseže različne stopnje obravnave. Osnovno raven aktivnosti Zagovornika predstavlja svetovanje, informiranje in nudenje pomoči domnevno diskriminiranim osebam, ki so že vključene v določene postopke (brezplačna telefonska številka in elektronska pošta; leta 2019 139 osebam). V drugi fazi lahko sledi postopek ugotavljanja diskriminacije v primeru prepoznane utemeljenosti obravnave posameznega primera, kar je podrobneje opisano v sedmem poglavju poročila Zagovornika, s poudarki tako na statističnih podatkih kot vsebini omenjenega procesa. Navedeno poglavje vsebuje tudi izbor anonimiziranih primerov ugotavljanja diskriminacije in primere, ki niso skladni z veljavno zakonsko definicijo diskriminacije v smislu ZVarD.

Kot eno od pomembnih aktivnosti v okviru obravnave posameznih primerov Zagovornik navaja ocenjevanje diskriminatornosti različnih predpisov v povezavi s presojo ustavnosti kot nadgradnjo navedenih ugotovitev. Zagovornik je že prepoznal nekaj primerov diskriminatornih predpisov (2019 izvedenih 15 ocen diskriminatornosti), a 2019 še ni uporabil prej navedene pristojnosti ustavne presoje. Je pa 2019 prvič uporabil možnost spremljanja in zastopanja strank pred sodišči (primer vložene tožbe Zagovornika proti Društvu kolesarskih sodnikov Slovenije; v poročilu na str. 32).

V tretjem delu poročila Zagovornik izpostavlja sistemski del svojega delovanja, ki med drugim zajema pridobivanje podatkov in informacij o diskriminatornih ravnanjih s strani različnih državnih organov, prav tako pristojnih za obravnavo primerov diskriminacije (inšpektorati, Varuh človekovih pravic, Policija, Vrhovno državno tožilstvo in sodišča), kar mu omogoča spremljanje splošnega stanja diskriminacije v državi. Na podlagi navedenih informacij je Zagovornik tudi 2019 oblikoval priporočila zakonodajalcem, vladnim resorjem, lokalni upravi in drugim subjektom, kar tudi sicer

predstavlja eno od njegovih ključnih orodij pri doseganju cilja odprave ali preprečevanja diskriminacije na sistemski ravni.

Zagovornik poroča tudi o uporabi instituta posebnih ukrepov, ki ga predvideva 21. člen ZvarD in ki je namenjen izboljšanju položaja oseb, za katere je bilo ugotovljeno, da so v manj ugodnem položaju zaradi določene osebne okoliščine. Zagovornik je tako 2019 opravil pregled aktivnosti posameznih vladnih resorjev na tem področju (ali so zaznali kakšno stanje, ki bi terjalo uvedbo posebnega ukrepa, na podlagi določitve merljivih ciljev) in jih povprašal, ali izvajajo kakšne druge ukrepe na področju preprečevanja diskriminacije na sistemski ravni. Sam pa je predlagal uvedbo dveh posebnih ukrepov, in sicer sprejem ukrepov z namenom večje uravnoteženosti spolov v nadzornih in poslovnih organih gospodarskih družb v povezavi z obravnavo zakonodaje s področja gospodarskih družb ter sprejem posebnih ukrepov za izboljšanje zdravstvenega stanja pripadnikov romske skupnosti, saj je ugotovil, da je njihovo zdravstveno stanje zaskrbljujoče slabše od ostale populacije. Predlog za ukrepanje na tem področju je naslovil na Ministrstvo za zdravje.

V poročilu Zagovornika so v 12. poglavju podrobno in sistematično predstavljene tudi njegove raziskovalno-analične aktivnosti s ciljem zbiranja informacij in spremljanja splošnega stanja varstva pred diskriminacijo v državi, pri čemer Zagovornik poudarja problem pomanjkanja ustreznih raziskav in podatkov o enakosti, ki pomembno vplivajo na kakovost priprave ukrepov za varstvo pred diskriminacijo na družbeni ravni in na spremljanje učinkovitosti izvajanja teh ukrepov. Lani je sicer Zagovornik izvedel pet različnih neodvisnih raziskav na različnih področjih, za 2020 pa napoveduje objavo in predstavitev dveh posebnih poročil, in sicer Posebnega poročila o odvzemih volilne pravice osebam z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi ter Posebnega poročila o položaju interspolnih oseb v medicinskih postopkih.

Zagovornik posebej poudarja njegovo sodelovanje z različnimi subjekti v javnem sektorju, gospodarstvu (pogovore s predstavniki gospodarskih združenj in podjetij na terenu; izvedena raziskava o upravljanju raznolikosti na delovnem mestu in primerov dobrih praks) ter predstavniki civilne družbe, s katero se posvetuje pri oblikovanju rešitev in predlogov za boljše varstvo pred diskriminacijo in zagotavljanje enake obravnave. Lani se je Zagovornik posvetil dialogu z registriranimi cerkvami in verskimi skupnostmi v Republiki Sloveniji, z nevladnimi organizacijami na področju pravic otrok in nevladnimi organizacijami na področju enakosti spolov.

Kot eno od svojih pomembnih vlog pa Zagovornik izpostavlja ozaveščanje, obveščanje in izobraževanje o diskriminaciji in načelu enakosti, kar je podrobneje opisano v 16. poglavju poročila. Slednje izvaja na različne načine, tudi v lokalnih okoljih prek obiskov na terenu, v okviru različnih sejamskih aktivnosti, prek izobraževanj, predavanj, udeležbe na različnih dogodkih na občinski in državni ravni, informiranja prek zloženk, spleta itd.

Zagovornik je aktiven tudi na mednarodnem področju, kjer iz leta v leto postaja bolj prepoznaven tako na regionalni kot evropski ravni. Med drugim je aktiven član Evropske mreže organov za enakost Equinet ter Mreže organov za enakost v jugovzhodni Evropi, poroča tudi o intenzivnem sodelovanju z Evropsko komisijo. V okviru mednarodnih aktivnosti Zagovornik poudarja velik pomen izmenjave podatkov in informacij o najboljših protidiskriminacijskih praksah (2019 17 tovrstnih izmenjav z

različnimi organi na evropski in mednarodni ravni) ter možnost oblikovanja skupnih odzivov na zaznane izzive varstva pred diskriminacijo na evropski ali mednarodni ravni.

Poročilu Zagovornika sta priložena tudi prevod Poročila Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti v Sloveniji ter pregled prejetih priporočil iz Univerzalnega periodičnega pregleda OZN za Slovenijo leta 2019.

Državni svet je bil seznanjen z mnenjem pristojnega Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki poročilo ocenjuje kot kakovostno, kot ogledalo izvršilni veji oblasti in kot dobro podlago za nadaljnje aktivnosti v zvezi z zagotavljanjem enakih možnosti in sledenju načelu enakosti v okviru vseh resorjev Vlade Republike Slovenije. Zagovorniku je ministrstvo izrazilo tudi posebno pohvalo za načrtovano študijo o odvzemih volilne pravice osebam z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi, ki jo je Zagovornik začel izvajati 2019 in bo lahko predstavljala dobro podlago za nadaljnje urejanje navedenega področja.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti dodatno pojasnjuje, da mu nekaterih priporočil Zagovornika še ni uspelo uresničiti, saj jih je veliko povezanih s precejšnjimi finančnimi posledicami ali obsežnimi sistemskimi spremembami (npr. ureditev instituta družinskega pomočnika, ki je vezan na sprejem zakonodaje s področja dolgotrajne oskrbe in korenite spremembe sistema socialnega varstva). V zvezi s pripombami Zagovornika o nepredvideni zamrznitvi porabe že dodeljenih sredstev, kar mu je onemogočilo izvesti nekatere že dlje časa načrtovane aktivnosti, pa Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pojasnjuje, da so bili glede na nastalo situacijo z epidemijo tudi vsi vladni resorji prisiljeni spremeniti svoje načrtovane aktivnosti in se odreči delu že dodeljenih finančnih sredstev.

Državni svet ugotavlja, da Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti skuša svoje aktivnosti na zakonodajnem področju v čim večji meri izvajati v soglasju s socialnim partnerji, kar je z vidika dela Zagovornika lahko zelo pomembno, saj se tako ključnim deležnikom zagotavlja enake možnosti sodelovanja pri procesu oblikovanja zakonodajnih rešitev, s posebnim poudarkom ne samo njihovem vključevanju v proces, ampak tudi dejanskem upoštevanju njihovih predlogov in mnenj.

Državnemu svetu se glede pojasnil pristojnega ministrstva zastavlja vprašanje, ali Zagovornik pri svojih analizah že zaznava kakšen napredek pri (ostalih) državnih organih z vidika upoštevanja načela enakosti, zlasti v povezavi z zakonodajnimi rešitvami. Pri tem ugotavlja, da se po pojasnilih Zagovornika pri oceni ustreznosti predloženih zakonodajnih rešitev z vidika sledenja načelu enakosti v določeni meri že prepozna njegovo vlogo, a hkrati opozarja, da se ga še vedno v pripravo zakonodajnih rešitev vključuje prepozno, torej šele v fazi obravnave predloga zakona v okviru zakonodajnega postopka, namesto da bi se ga vključilo že na začetku priprave predloga zakona.

Državni svet v zvezi s poročilom Zagovornika izpostavlja vprašanje stopnje razvoja naše družbe z vidika zaznavanja oziroma prepoznavanja diskriminacije. Ugotavlja, da Zagovornik kot ključen izziv še vedno prepozna ustrezne načine za prepoznavo diskriminacije na ravni posameznega primera, kar je v poročilu Zagovornika

podrobneje opisano v poglavju 7. *Ugotavljanje diskriminacije*. Posebej pa Zagovornik izpostavlja primere, v katerih bi sicer na prvi pogled lahko ocenili, da gre za diskriminatorno ravnanje, pa temu ni tako, kar se Zagovornik trudi dodatno pojasniti v poročilu na podlagi posameznih primerov. Kot pojasnjuje Zagovornik, o diskriminaciji v smislu ZVarD tako ni mogoče govoriti, kadar gre za dovoljene izjeme od prepovedi diskriminacije (glede na različne osebne okoliščine); kadar razlog za razlikovanje predstavlja izbiro oziroma odločitev posameznika, ki ni vezana na neko osebno okoliščino; kadar gre za različna dejanja, s katerimi se ne posega v pravice drugih; kadar ne gre za poseg v pravice, pravne interese ali ugodnosti in kadar gre za pravice ali nepravilnosti, ki jih ZVarD ne definira kot diskriminatorne.

Državni svet o morebitnih področjih, ki izstopajo po številu potrjenih primerov diskriminacije, na podlagi pojasnil Zagovornika ugotavlja, da je težko sklepati o dejanskem obsegu diskriminacije na posameznem področju zgolj na podlagi števila obravnavanih primerov, saj lahko posamezna področja, kjer je diskriminacija prisotna v večji meri, ostajajo v ozadju, ker so tisti, ki so v njihovem okviru deležni diskriminacije, morebiti manj aktivni pri zagovarjanju svojih pravic oziroma se iz različnih razlogov ne želijo izpostavljati. Področja z večjo pojavnostjo diskriminacije bi lahko bolj objektivno pokazala vseslovenska javnomnenjska raziskava o razširjenosti diskriminacije, ki pa je Zagovornik 2019 zaradi zamrznitve sredstev Ministrstva za finance ni mogel izvesti.

Državni svet, kot že večkrat v preteklosti, ponovno opozarja na diskriminacijo, ki so je deležne zlasti mlade ženske, ki se odločajo za materinstvo, tako z vidika varnosti zaposlitve kot možnosti napredovanja v službi. Izpostavlja tudi ženske, ki se odločijo izkoristiti pravico do dela s skrajšanim delovnim časom zaradi varstva otroka, nato pa so zaradi načina obračunavanja prispevkov za socialno varnost v sorazmernem delu do polnega delovnega časa (od minimalne plače in ne od dejanske bruto plače) prikrajšane ne samo zaradi nižjih prejemkov iz naslova dela, ampak tudi z vidika nižje pokojninske osnove v primerjavi z ženskami, ki se za koriščenje navedene pravice ne odločijo. Navedeno problematiko sicer Državni svet na pobudo državnega svetnika Ladislava Rožiča že skuša ustrezno rešiti na zgoraj opisani način, na podlagi že predložene novele Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih v obravnavo in sprejem Državnemu zboru.

Državni svet v zvezi z oceno ustreznosti in predvsem učinkovitosti trenutnih ukrepov na področju zagotavljanja enakosti žensk in moških z vidika obremenitev, povezanih z družinskim življenjem (npr. ukrep spodbujanja intenzivnejšega koriščenja očetovskega dopusta) poziva k iskanju še kakšnih drugih, preverjeno učinkovitih, rešitev oziroma dobrih praks za razbremenitev žensk v povezavi s poklicnim in družinskim življenjem.

Kot posebej ranljiva skupina, ki se ji ne zagotavlja enakih možnosti, Državni svet izpostavlja mlade raziskovalke, ki imajo glede na informacije iz prakse bistveno manj možnosti napredovanja od njihovih moških kolegov (na zaposlitev za nedoločen čas naj bi čakale tudi 10 let), prav tako so postavljene v nezavidljiv položaj pri tehtanju med kariero in družino v primerih, ko je njihova nadaljnja poklicna pot odvisna od opravljenega izobraževanja v tujini (praviloma vsaj pol leta preživijo v tujini). Državni svet ugotavlja, da Zagovornik na podlagi navedenih informacij poziva k predložitvi konkretnih primerov domnevne diskriminacije v njegovo obravnavo.

V povezavi s področjem znanosti in raziskovanja Državni svet opozarja tudi na diskriminatorno obravnavo raziskovalcev v zasebnem in javnem sektorju v predlogu zakona o znanstveno-raziskovalni dejavnosti, ki je bil dan v javno razpravo 2019, a nato ni bil predložen v zakonodajno proceduro. V skladu s slednjim naj bi namreč znanstveniki, ki izpolnjujejo pogoje za upokožitev, lahko ohranili svoje položaje le do izteka tekočega financiranja, nato pa bi bile njihove raziskovalne aktivnosti lahko iz javnih sredstev plačane do največ 50 %. Pri tem je bilo tudi v okviru Državnega sveta večkrat opozorjeno, da bi takšna zakonska ureditev vodila v prisilno upokojevanje in starostno diskriminacijo. Glede na vse navedeno Državni svet poziva k podrobnejši proučitvi celotnega spektra zakonodaje s področja znanosti in raziskovanja z vidika morebitnih diskriminatornih zakonskih določb.

Državni svet izpostavlja tudi vprašanje ustreznosti sledenja trenutnemu zakonsko podkrepljenemu načelu enakosti v povezavi z uravnoteženo zastopanostjo spolov v organih upravljanja in nadzora oseb javnega prava. Na podlagi nekaterih raziskav naj bi bilo z vidika učinkovitosti in funkcionalnosti namreč najbolj primerno, da je delež pod-reprezentiranega spola v delovnem kolektivu med 20 do 30 % in ne 50 % : 50 % kot se sicer pogosto navaja za ideal. Državni svet ugotavlja, da Zagovornik v zvezi z navedenim navaja raznolike prakse iz tujine, kjer posamezni primeri pričajo v prid posameznemu pristopu, npr. enakomerni zastopanosti obeh spolov v organih upravljanja ali delovnih procesih, spet drugi primeri kažejo v nasprotno smer. Zato poziva predvsem k nadaljnji poglobljeni razpravi in analizah ustreznosti trenutne ureditve navedenega segmenta zagotavljanja enakosti spolov.

Državni svet izpostavlja tudi primere prikrite diskriminacije v povezavi z otroki iz romske skupnosti. Slednji so v procesu izobraževanja pogosto diskriminirani z več plati. Po eni strani se jim v precej rigidno zastavljenem javnem šolskem sistemu ne omogoča razvijati nekaterih sposobnosti, ki so pri njih bolj izražene kot druge (npr. umetniško izražanje), medtem ko se jim po drugi strani omogoča napredovanje v višje razrede brez zahtev po doseganju sicer veljavnih minimalnih standardov na posamezni stopnji izobraževalnega procesa ali pa se jih vključuje v programe za otroke s posebnimi potrebami, zgolj zaradi njihovega socialnega položaja. S tem se jih na dolgi rok avtomatično postavlja v slabši izhodiščni položaj, saj se jih ne spodbuja k doseganju dovolj visoke ravni znanja, ki bi jim v življenju pomagala napredovati v skladu z njihovimi realnimi sposobnostmi, neodvisno od njihovih življenjskih okoliščin. Takšen pristop k izobraževanju romskih otrok je nekorekten tudi do njihovih sovrstnikov, ki pa so vseeno zavezani dosegati določene standarde v izobraževalnem procesu. V razpravi je bil predlagan razmislek o drugačnem pristopu k izobraževanju populacije romskih otrok, npr. na način, ki ga uporablja Waldorfska šola. Opozarja tudi na to, da se v oteženih pogojih za delo, kot npr. v okviru nedavne epidemije, romski otroci soočajo z velikimi težavami pri vključevanju v pouk na daljavo, predvsem zaradi pomanjkanja dostopa do ustrezne računalniške opreme oziroma sodobnih komunikacijskih sredstev.

Državni svet ugotavlja, da Zagovornik pritruje razmišljanju o nujnosti vzpostavitve primernih pogojev za izobraževanje in socialno vključevanje romskih otrok in napoveduje nadaljnje poizvedbe na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport v zvezi z izpostavljeno problematiko. Kot ključen element vzpostavitve mostu med različnimi kulturami v državi Zagovornik prepoznava ravno znanje, še zlasti znanje slovenskega jezika kot jezika večinskega naroda. Ključnega pomena je po mnenju Zagovornika tudi usposobljenost delavcev v izobraževanju za ustrezno vključevanje

romskih otrok v izobraževalni proces. Pri tem je bila dana pobuda za tesnejše sodelovanje Zagovornika, Državnega sveta in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport v povezavi z iskanjem konkretnih rešitev v povezavi z izpostavljeno problematiko.

Državni svet ugotavlja, da se na Zagovornika glede posameznih primerov domnevne diskriminacije čedalje bolj pogosto obračajo tudi invalidi, a pri tem opozarja, da se primere diskriminacije pri več kot 200.000 invalidih v državi še vedno spremlja premalo sistematično, tako z vidika Zagovornika kot Varuha človekovih pravic (v nadaljevanju: Varuh). Tudi zaradi navedenega bi bilo po mnenju Državnega sveta treba čim prej sprejeti že dlje časa napovedani Zakon o svetu za invalide Republike Slovenije, s katerim bi se izpolnilo določbe iz Konvencije o pravicah invalidov, ki napotujejo na vzpostavitev neodvisnega organa na državni ravni z namenom spremljanja implementacije navedene konvencije v naši državi. Zagovornik je sicer v poročilu izrazil skrb, da bi se lahko pristojnosti navedenega Sveta prekrivale z nekaterimi pristojnostmi Zagovornika, Varuha in Sveta za invalide, pri čemer Državni svet meni, da je navedeni strah odveč. Kot je Državni svet opozoril že pri obravnavi poročila Zagovornika za 2018, bi morali po njegovem mnenju vsi organi, katerih pristojnosti se trenutno dotikajo tudi segmenta človekovih pravic invalidov (Varuh, Zagovornik, Svet za invalide), delovati čim bolj povezano in se medsebojno dopolnjevati pri zaščiti pravic invalidov. Še vedno namreč ostaja veliko nerešenih vprašanj, na kar nakazuje tudi precej skromno število strani, ki se jih namenja vprašanjem pravic invalidov tako v poročilu Zagovornika kot Varuha.

Državni svet z zadovoljstvom ugotavlja, da so se nekatere krivice, na katere so opozarjali tako Varuh, Državni svet kot Zagovornik, vendarle odpravile. Pri tem navaja nove določbe Zakona o prevozih v cestnem prometu (Uradni list RS, št. 6/16 – uradno prečiščeno besedilo in 67/19), ki študentom z gibalnimi oviranostmi zagotavljajo brezplačen prevoz oziroma brezplačen prilagojen prevoz. Obenem pa Državni svet opozarja, da vsak nepremišljen poseg v zakonodajo lahko sproži nove krivice, kar se je zgodilo tudi v tem primeru, saj namreč gibalno ovirane osebe, ki potrebujejo brezplačen prilagojen prevoz za lažje vključevanje v družbo (prihod na delo itd.), niso samo študenti invalidi, ampak tudi druge skupine invalidov. Posledično se poziva Zagovornika, da v sodelovanju z Ministrstvom za infrastrukturo najde dodatne rešitve tudi za ta del populacije invalidov, ki še vedno ostaja diskriminiran z vidika pravice do prilagojenega prevoza. Državni svet ob tem ugotavlja, da se bo moralo v skladu z določbami Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17) najkasneje 2021 tudi vsem ostalim skupinam gibalno in senzorno oviranih invalidov zagotoviti njihovim potrebam prilagojen javni prevoz in s tem preprečiti njihovo vsakodnevno diskriminacijo.

Državni svet v zvezi s področjem zaposlovanja in plačila za delo v praksi izpostavlja precejšnje nepravilnosti v zvezi z izplačilom t. i. trinajste plače. Nekateri delodajalci so namreč na diskriminatoren način obravnavali tiste zaposlene, ki so bili v posameznem letu v večji meri odsotni z dela zaradi koriščenja porodniškega dopusta ali bolezni, saj jim navedenega dodatka niso izplačali. Zagovornik je navedeno ravnanje prepoznal kot diskriminatorno na podlagi številnih prijav, ki jih je prejel na to temo. Njegova odločba o ugotovljeni diskriminaciji pa je trenutno še vedno v obravnavi na Upravnem sodišču, saj njeno veljavo izpodbija eno od podjetij, na katerega se je odločba nanašala.

Državni svet glede na nedavno epidemijo COVID-19 in njene posledice za posameznike ter gospodarstvo opozarja, da moramo biti v kriznih razmerah še toliko bolj pozorni na morebitno diskriminacijo v družbi, saj se v želji po reševanju gospodarskega napredka države lahko hitro pozabi na še posebej ranljive skupine prebivalstva. Zagovornik je ob tem pojasnil, da je v okviru priprave paketov zakonodaje v povezavi z omilitvijo posledic COVID-19 podal številne pripombe na predlagane zakonske rešitve, v katerih je opozarjal na nujnost zaščite najbolj ranljivih skupin prebivalstva, pri čemer so bile številne med njimi upoštevane, nekaj pa bi jih bilo še treba uresničiti.

Državni svet je bil seznanjen tudi z opozorili Zagovornika glede neprimernih podlag za njegovo financiranje, ki je odvisno od trenutnih odločitev Ministrstva za finance o možni višini porabljenih, sicer s proračunom dodeljenih sredstev. V zadnji četrtini leta 2019 je namreč Ministrstvo za finance poseglo v že sprejeti proračun Zagovornika in mu omejilo rabo že odobrenih sredstev, zaradi česar 2019 ni bila izvedena dalj časa načrtovana vseslovenska javnomnenjska raziskava o razširjenosti diskriminacije. Glede na to, da gre za samostojen organ, ki naj bi deloval čim bolj neodvisno od države, bi se mu po mnenju Zagovornika moralo zagotoviti tudi neodvisen vir financiranja.

Državni svet ugotavlja, da je pristojna Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide sicer že ob obravnavi Predloga zakona o varstvu pred diskriminacijo 2014 poudarila pomen vloge neodvisnega organa Zagovornika načela enakosti, ki se mu mora zagotoviti pogoje, da bo samostojno in suvereno opravljal svoje naloge. Navedenemu razmišljanju je sledil tudi Državni svet pri obravnavi posameznih letnih poročil Zagovornika. Državni svet je pri obravnavi poročila za leto 2018 končno lahko ugotovil, da so bili Zagovorniku po več letih zagotovljeni primerni pogoji za delo tako z vidika kadrovskih okrepitev kot tudi višine finančnih sredstev, namenjenih njegovemu delovanju. Slednja so bila resda zagotovljena v nižjem obsegu, kot bi si Zagovornik želel, a so bila vendarle zadostna za začetek izpolnjevanja svojih zakonsko opredeljenih pristojnosti.

Državni svet dodatno ugotavlja, da sta na nujnost drugačne ureditve financiranja samostojnih in neodvisnih državnih organov opozorila tudi že Računsko sodišče Republike Slovenije in Varuh v njunih poročilih o delu za 2017, Državni svet pa je nato v 2018 na to temo na Ustavno sodišče Republike Slovenije vložil zahtevo za ustavno presojo določenih členov Zakona o javnih financah (Uradni list RS, št. 11/11 – uradno prečiščeno besedilo, 14/13 – popr., 101/13, 55/15 – ZFisP, 96/15 – ZIPRS1617 in 13/18). Do zahteve se Ustavno sodišče še ni opredelilo. Državni svet zato podpira aktivnosti Zagovornika za zagotovitev neodvisnega vira financiranja, saj meni, da izvršna oblast ne bi smela neutemeljeno posegati v poslovanje samostojnih in neodvisnih državnih organov, potem ko se jim iz proračuna Republike Slovenije na podlagi odločitve Državnega zbora že nameni določena sredstva za posamezno proračunsko leto.

Alojz Kovšca
predsednik